

WYMAGANIA EDUKACYJNE Z HISTORII KLASA 5

Ocena śródroczna/ roczna	Uczeń:
2- dopuszczający zapamiętanie	○ Definiuje podstawowe pojęcia: <i>koczowniczy i osiadły tryb życia, politeizm, monoteizm, zikkurat, hieroglify, Tora, kasta, alfabet.</i> ○ Wskazuje na mapie położenie przynajmniej wybranych cywilizacji starożytnych (np. Egipt, Grecja, Rzym). ○ Podaje datę pierwszych igrzysk olimpijskich (776 r. p.n.e.). ○ Wymienia imiona kluczowych postaci: np. Justynian I Wielki, Mahomet. ○ Lokalizuje na mapie Konstantynopol oraz Półwysep Arabski. ○ Definiuje podstawowe pojęcia: <i>ikona, mozaika, Koran, islam, meczet, dżihad, senior, wasal, lenno, inwestytura, ekskomunika, konkordat, rozbięcie dzielnicowe, dzielnica senioralna, kolonizacja, zasadźca, unia personalna, monarchia stanowa, sejm walny, pańszczyzna, przywileje szlacheckie.</i> ○ Nazywa cztery stany społeczeństwa średniowiecznego: duchowieństwo, szlachtę/rycerstwo, mieszczaństwo i chłopstwo. ○ Podaje podstawowe cechy stylu romańskiego i gotyckiego w architekturze. ○ Wskazuje i zaznacza na osi czasu najważniejsze daty (np. 800, 1054, 966, 1000). ○ Rozpoznaje najważniejsze daty z epoki (np. 1410 r.). ○ Wymienia pierwszych władców z dynastii Piastów. ○ Podaje co najmniej jedną kluczową datę z okresu rozbiegu.
3-dostateczny zrozumienie	○ Poprawnie wyjaśnia i rozróżnia wszystkie kluczowe pojęcia z działu. ○ Wskazuje na mapie położenie geograficzne wszystkich wymienionych cywilizacji: Mezopotamii, Egiptu, starożytnego Izraela, Grecji i Rzymu. ○ Wyjaśnia własnymi słowami różnicę między wiarygodnością historyczną a mitami na przykładzie wierzeń Greków lub Egipcjan. ○ Opisuje, w jaki sposób wielkie rzeki (Nil, Tygrys, Eufrat) wpłynęły na powstanie pierwszych cywilizacji i rozwój rolnictwa. ○ Tłumaczy różnicę pomiędzy religią politeistyczną Egipcjan a monoteistyczną religią Izraelitów. ○ Przyporządkowuje podane zabytki i osiągnięcia (np. Kodeks Hammurabiego, pismo, piramidy, demokracja, alfabet) do właściwych cywilizacji starożytnych.

	○ Odczytuje i zaznacza na osi czasu epoki (kamienia, brązu, żelaza) oraz podstawowe wydarzenia z I tysiąclecia p.n.e. ○ Wyjaśnia, dlaczego Konstantynopol nazywano „Nowym Rzymem”. ○ Wymienia i opisuje 5 filarów wiary w islamie. ○ Wskazuje na ilustracjach charakterystyczne cechy sztuki bizantyjskiej (np. mozaiki, kopuły) oraz kultury arabskiej (arabeski, cyfry arabskie). ○ Poprawnie zaznacza na osi czasu wszystkie daty: 800 r. (koronacja Karola Wielkiego), 843 r. (traktat w Verdun), 1054 r. (wielka schizma wschodnia), 1077 r. (Canossa). ○ Wyjaśnia, na czym polegał spór o inwestyturę między papieżem Grzegorzem VII a cesarzem Henrykiem IV. ○ Rysuje lub schematycznie przedstawia strukturę drabiny feudalnej, umieszczając na niej odpowiednio: króla/suzerena, możnowładców, rycerzy i chłopów. ○ Wyjaśnia pojęcie ascezy oraz rolę zakonów (np. benedyktynów, franciszkanów) w szerzeniu kultury, edukacji i rolnictwa. ○ Tłumaczy, na czym polegała innowacja gospodarcza zwana trójpółówką. ○ Rozpoznaje na fotografii lub w terenie elementy stylu romańskiego (grube mury, małe okna, półkoliste łuki) i gotyckiego (strzelistość, łuki ostre, witraże, przypory). ○ Wskazuje na osi czasu daty: 966 (chrzest Polski), 972 (bitwa pod Cedynią), 1000 (zjazd gnieźnieński), 1025 (koronacja Bolesława Chrobrego), 1138 (testament Bolesława Krzywoustego). ○ Wymienia chronologicznie pierwszych władców z dynastii Piastów: Mieszko I, Bolesław Chrobry, Mieszko II, Kazimierz Odnowiciel, Bolesław Śmiały, Bolesław Krzywousty. ○ Wyjaśnia przyczyny i skutki przyjęcia chrześcijaństwa przez Mieszka I w wymiarze religijnym, politycznym i kulturowym. ○ Opisuje, na czym polegała zasada senioratu zapisana w ustawie sukcesyjnej Bolesława Krzywoustego. ○ Lokalizuje na mapie zasięg terytorialny państwa pierwszych Piastów oraz kluczowe ośrodki: Gniezno, Poznań, Kraków. ○ Wskazuje daty: 1226 (sprowadzenie Krzyżaków przez Konrada Mazowieckiego), 1241 (bitwa pod Legnicą), 1295 (koronacja Przemysła II). ○ Wyjaśnia, jak doszło do osłabienia państwa polskiego w wyniku walk wewnętrznych między książętami dzielnicowymi. ○ Opisuje przyczyny sprowadzenia zakonu krzyżackiego na ziemię polskie. ○ Wskazuje na mapie podział Polski na dzielnice oraz kierunki najazdów Mongołów i obszary opanowane przez Krzyżaków.
--	---

	○ Porządkuje chronologicznie wydarzenia: 1333 (początek panowania Kazimierza Wielkiego), 1364 (założenie Akademii Krakowskiej), 1385 (unia w Krewie), 1410 (bitwa pod Grunwaldem), 1466 (II pokój toruński), 1505 (konstytucja <i>Nihil novi</i>). ○ Precyzyjnie definiuje wszystkie wymagane pojęcia. ○ Wyjaśnia znaczenie powiedzenia: „Kazimierz Wielki zastał Polskę drewnianą, a zostawił murowaną”. ○ Podaje przyczyny i postanowienia unii Polski z Wielkim Księstwem Litewskim w Krewie. ○ Wykorzystuje mapę, aby pokazać zmiany granic Polski za Kazimierza Wielkiego oraz po II pokoju toruńskim (Prusy Królewskie i Prusy Zakonne).
4-dobry zastosowanie	○ Porównuje koczowniczy tryb życia z osiadłym pod kątem: zdobywania pożywienia, schronienia, używanych narzędzi i organizacji społecznej. ○ Porównuje ustroj i prawa obywateli w demokratycznych Atenach z organizacją władzy w Egipcie faraonów. ○ Różnicuje chrześcijaństwo wschodnie (prawosławie) i zachodnie (katolicyzm), wskazując minimum 2 różnice w obrządku lub organizacji. ○ Analizuje i porównuje zakres władzy oraz relacje wzajemne między władzą królewską/cesarską a papieską w średniowieczu. ○ Porównuje warunki życia, obyczaje i prawa obowiązujące rycerza, mieszczanina i chłopą średniowiecznego. ○ Wyodrębnia kluczowe cechy wzorca idealnego rycerza na podstawie fragmentu tekstu źródłowego lub opisu obyczajów. ○ Analizuje proces kryzysu i odbudowy monarchii piastowskiej w XI wieku, wskazując wewnętrzne i zewnętrzne czynniki osłabienia państwa. ○ Wyjaśnia związki przyczynowo-skutkowe między rozbiem dzielnicowym a przemianami społecznymi i gospodarczymi (rozwój osadnictwa na prawie niemieckim, lokacje miast). ○ Porównuje monarchię patrymonialną pierwszych Piastów z monarchią stanową XIV–XV wieku. ○ Analizuje rozwój uprawnień stanu szlacheckiego poprzez wpływ kolejnych przywilejów na osłabienie władzy królewskiej.
5-bardzo dobry analiza	○ Ocenia, które osiągnięcie starożytnych cywilizacji (np. pismo, prawo, sieć irygacyjna) miało największy wpływ na rozwój ludzkości, i uzasadnia swoje stanowisko co najmniej dwoma spójnymi argumentami. ○ Ocenia wpływ cywilizacji arabskiej na naukę i kulturę średniowiecznej Europy, podając konkretne przykłady z dziedziny medycyny, matematyki lub astronomii.

	○ Ocenia postępowanie stron sporu w Canossie (cesarza i papieża) i argumentuje, które stanowisko przyniosło trwałe korzyści polityczne. ○ Ocenia znaczenie powstania uniwersytetów i działalności skryptoriów dla przetrwania wiedzy w Europie. ○ Ocenia decyzje polityczne Bolesława Chrobrego (dążenie do koronacji, organizacja zjazdu gnieźnieńskiego, wykupienie ciała św. Wojciecha), uzasadniając ich wpływ na pozycję Polski w Europie. ○ Ocenia rolę Kościoła katolickiego (np. arcybiskupa Jakuba Świnki) oraz kultu św. Stanisława w podtrzymywaniu poczucia jedności narodowej i dążeniach zjednoczeniowych. ○ Ocenia bilans panowania Kazimierza Wielkiego w polityce wewnętrznej i zagranicznej, wymieniając jego najważniejsze sukcesy i zaniechania.
6 – celujący tworzenie i ewaluacja	○ Opracowuje autorski przewodnik lub plakat prezentujący 3 wybrane osiągnięcia kultury materialnej lub duchowej starożytności (np. z dziedziny architektury, filozofii lub nauki), wykazując się twórczym podejściem i bogatą wiedzą. ○ Formułuje wnioski dotyczące wpływu zasad Dekalogu na współczesne systemy moralne i prawne. ○ Wyciąga wnioski na temat powstania nowożytnych narodów i państw europejskich (Francja, Niemcy, Włochy) na podstawie ustaleń traktatu w Verdun. ○ Tworzy opis średniowiecznego miasta lub wsi na podstawie pojęć dotyczących lokacji, samorządu oraz życia codziennego. ○ Formułuje wnioski na temat kontaktów handlowych mieszkańców ziem polskich z Imperium Rzymskim na podstawie danych o Bursztynowym Szlaku i tworzy infografikę lub plakat na ten temat. ○ Wyciąga wnioski na temat obiektywizmu kronikarzy średniowiecznych (np. Galla Anonima) na podstawie analizy fragmentów źródeł pisanych. ○ Formułuje dopracowaną i przekonującą wypowiedź/prezentację, w której wciela się w rolę doradcy Władysława Jagiełły i proponuje trafne argumenty przemawiające za zawarciem sojuszu z Litwą przeciwko Zakonowi Krzyżackiemu. ○ Syntezuje proces ewolucji stanu rycerskiego w stan szlachecki oraz kształtowanie się polskiego parlamentaryzmu (Sejmu Walnego) na przestrzeni XIV–XVI wieku.

Opracowała: Katarzyna Jędrzejak